

Geweld melden en tellen

Het Kinderrechtencommissariaat organiseert vandaag een studiedag over jongeren en geweld, waarbij ook het onderzoek 'Geweld, gemeld en geteld' wordt gepresenteerd. Voor het onderzoek, waarbij ook een beroep werd gedaan op Kind & Samenleving, kwamen vijftig kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar aan het woord, kwestie van zicht te krijgen op de context van zorg en relaties waarbinnen geweld plaatsvindt. Op basis van die gesprekken werden vragenlijsten opgesteld, aangepast aan de leeftijdsgroepen.

337 kinderen uit het vijfde en zesde leerjaar vulden (een deel) van de vragenlijst in, in het secundair onderwijs namen 1.588 jongeren deel. Belangrijk om te weten is dat veel gevallen van misbruik voorkomen bij erg jonge kinderen; die komen in dit onderzoek niet voor.

(LB)

© De Persgroep Publishing

'Geweld tegen jongeren wordt almaar ernstiger en complexer'

Kinderpsychiater Peter Adriaenssens merkt dat fysieke door psychologische agressie wordt vervangen

BRUSSEL | Eén op de twintig kinderen incasseert thuis rake klappen, en dat cijfer krijgen we maar niet omlaag. Ook het klaslokaal blijkt niet altijd een veilige omgeving. 'Opvoeders hebben het soms moeilijk gezag te laten gelden zonder te grijpen naar geweld', merkt kinderpsychiater Peter Adriaenssens op.
door Lotte Beckers

De cijfers ogen rooskleuriger dan pakweg 25 jaar geleden, zegt Adriaenssens nadat hij het rapport 'Geweld, gemeld en geteld' van het Kinderrechtencommissariaat gelezen heeft (zie kader). Maar juichen doet hij niet. "Nog steeds worden 5 tot 7 procent van de kinderen en jongeren thuis geconfronteerd met ernstig geweld, en dat cijfer krijgen we maar niet naar beneden. De rekening blijft hoog."

Mishandeling is de tweede doodsoorzaak van kleutersterfte in Vlaanderen, en daarmee doen we het slechter dan de meeste OESO-landen. Bovendien krijgt het geweld een ander gelaat, het wordt ernstiger en complexer, zegt het rapport.

Peter Adriaenssens: "Fysiek geweld is vervangen door psychologisch geweld. Kinderen die thuis radicaal genegeerd of vernederd worden: minder zichtbaar en dus moeilijker te vatten, maar de intimidatie weegt zwaar. Ook gezinnen zijn complexe systemen geworden. Neem nu seksueel overschrijdend gedrag tussen stiefkinderen, of geweld tijdens een vechtscheiding. Ingewikkelde verhalen, en die kinderen blijven vaak in de kou staan." Sowieso meldt het rapport dat kinderen de weg naar hulporganisaties niet of nauwelijks vinden.

Ook de agressieve sfeer op school baart Adriaenssens zorgen. Schelden, roepen, vernederen, soms zelfs een klets, uitzonderlijk blijkt het niet. Een gelijkaardig beeld tekent zich af bij jeugdbewegingen, waar een grotere tolerantie lijkt te bestaan voor extreme straffen.

Opletten voor wat jongeren gewelddadig noemen, zegt Adriaenssens, maar toch. "Mensen in een opvoedende rol slagen er niet altijd in hun gezag te behouden zonder naar één of andere vorm van geweld te grijpen. Jongeren zijn niet zo gedwee als vroeger: 21-jarigen die voor de klas staan hebben nood aan coaching, ze moeten leren hoe ze zo'n groep in de hand kunnen houden."

Maar ook de jongeren zelf laten zich niet onbetuigd, zo schrijft het rapport: broers die slaan, klasgenoten die uitlachen. "Is zo'n gedrag per se problematisch? Een terechte vraag. Toch tekent een verontrustende escalatie zich af. Pesten is bijvoorbeeld een gigantisch probleem dat niemand in de hand lijkt te krijgen, alle projecten ten spijt. Omdat we voorbij gaan aan dieperliggende oorzaken, zoals te grote klassen."

Het is daar dat het volgens Adriaenssens stukt: de vertaling van cijfers naar beleid. "Projecten alom, maar weinig structuur en de oorzaken worden ongemoeid gelaten." De risicofactoren zijn nochtans bekend: grote gezinnen zijn kwetsbaarder, net als etnisch gemengde of kansarme gezinnen. Ook kinderen van alleenstaande ouders rapporteren meer geweld. "Maar dan zit je al snel in de sfeer van arbeidsorganisatie en armoedebestrijding. En dat debat, en dat voel ik heel goed, is niet gewenst. We kijken ook onvoldoende in eigen boezem. Pesten mag niet, zeggen we, maar hoe moeten kinderen dat rijmen met de boodschap dat ze zich 'niet mogen laten doen'? Wat met 'komische' programma's die teren op grove humor zonder duidelijke context? Wat met porno, toch door volwassenen op internet gezet? Hierbij een oproep: iedereen moet meedoen."

Redenen te over ook, volgens Adriaenssens, om de strijd tegen kindergeweld danig op te voeren. "Onderzoek

toont aan dat eens kinderen getraumatiseerd zijn, zich snel een domino-effect voordoet. Wie thuis geslagen wordt, is een makkelijker slachtoffer op school, of kiest voor een gewelddadige partner. In jeugdgevangenis heeft 80 procent een achtergrond van mishandeling."

© De Persgroep Publishing

Het Nieuwsblad

23-09-2011, p.4

85 procent werd ooit al vernederd op school

Meer dan 85 procent van de kinderen en jongeren zegt ooit al een keer vernederd te zijn op school. Voor bijna de helft is het bijna dagelijkse realiteit.

Dat zijn enkele van de resultaten van een onderzoek van het Vlaams Kinderrechtencommissariaat bij 2.000 jongeren tussen 10 en 18 jaar over hun ervaringen met geweld, thuis, op school en in hun vrije tijd.

'Als je dat projecteert op de hele bevolking, kom je aan 225.000 à 300.000 leerlingen tussen de 10 en 18 jaar die minstens drie vormen van fysiek en psychisch geweld binnen de school hebben ervaren', zegt kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. 'En dat is veel.'

Hoewel thuis de meest extreme vormen van geweld voorkomen, valt vooral op hoeveel jongeren op school geconfronteerd worden met alle mogelijke vormen van geweld. Zowel tussen leeftijdsgenoten onderling, als in de relatie leerkracht-leerling.

Psychische terreur

'Heel wat jongeren hebben op school te maken met kwetsende of discriminerende opmerkingen van medeleerlingen', zegt Vanobbergen. 'Daarnaast vervloeken opvallend veel leerkrachten wel eens iemand, of dreigen ze met slechte punten.' Gebeurt dit vaak, dan is er sprake van psychische terreur. En voor die bestraffingsmethode hebben weinig leerlingen respect.

Ook fysiek geweld komt het vaakst voor op school. Driekwart van de leerlingen was al eens het slachtoffer van fysieke agressie, 42procent kreeg er al te maken met meerdere vormen van fysiek geweld en vooral leerlingen doen elkaar met opzet pijn.

'Ze schoppen, slaan met de vuist of gooien met opzet iets naar een medeleerling', zegt Vanobbergen. 'We zien en horen in de media vaak over de extreme gevallen van kindermishandeling, maar deze cijfers tonen dat de vaak kleinere, subtielere vormen van geweld - zoals ze op school gebeuren - voor de jongeren ook een probleem zijn.' Op de vingers slaan, aan de oren of het haar trekken, dat gebeurt dan weer eerder door leerkrachten. 'Vier op de tien leerlingen werden door hun leerkracht al eens extreem gestraft. Ze zetten hen buiten in de koude of warmte, of verbieden hen te eten.'

Roep om discipline

Volgens Vanobbergen kan dit een gevolg zijn van de roep in de samenleving naar meer discipline: 'Het idee leeft dat de jongeren van vandaag losgeslagen zijn en dat we dus terug moeten naar de oude vormen van discipline. Maar respect van jongeren verdien je vooral door hen ernstig te nemen.'

Nog opvallend: binnen de school wordt één op de drie jongeren geconfronteerd met seksueel overschrijdend gedrag, zeg maar ongewenste seksuele handelingen.

'Het doet ons vermoeden dat er meer aandacht moet gaan naar seksuele vorming, zodat jongeren heel duidelijk weten waar ze de grens moeten en kunnen trekken.'

© Corelio

Het Nieuwsblad

23-09-2011, p.5

Thuis lijkt geweld haast gewoon

Ook geweld binnen het gezin lijkt haast 'gewoon' geworden: 70procent van de jongeren en kinderen kreeg ooit te maken met fysiek of verbaal geweld in familiekring.

Nog meer frappante cijfers: tegen 39 procent van de ondervraagde jongeren wordt thuis vaak hard of agressief

geroepen. En zo'n 7 procent wordt binnen het gezin met seksueel grensoverschrijdend gedrag geconfronteerd. 'Daders zijn vooral de ouders. Maar ook kinderen die een broer hebben, lopen meer kans op geweld thuis.'

Opvallend is de vaststelling dat weinig jongeren weten waar ze terecht moeten als ze een probleem hebben thuis. 'Ze zoeken die hulp vaak nog dicht bij huis', aldus kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. 'Bij hun mama of bij vrienden. Slechts een heel klein aantal weet dat er zoiets bestaat als de Kinderen- en Jongerentelefoon.'

Wat ook naar voren komt uit het onderzoek, is dat kinderen en jongeren vooral willen dat hun ouders beschikbaar zijn. 'Dat ze voor hen zorgen als ze ziek zijn, naar hen luisteren als ze een probleem hebben. Ook evidentere zaken als voor eten zorgen en helpen bij schooltaken vindt het merendeel van de ondervraagden heel belangrijk. Privileges en verwend worden vinden ze veel minder belangrijk.'

Ook vragen de kinderen zelf naar meer gezag. 'Ouders moeten hen leren om het verschil te kennen tussen goed en kwaad. Ze moeten hen regels bijbrengen, maar dan wel liefst zonder geweld.'

De 'pedagogische tik' verdeelt de jongeren. 'Een kwart van de respondenten ziet geen graten in een klap, genegeerd worden vinden ze erger. Het grootste deel vindt vooral roepen en een preek geven een goede straf voor iemand van hun leeftijd.'

De enquête polste ook naar hoe veilig jongeren zich thuis voelen. 'Eén op de vier geeft aan dat ze soms of dikwijls volwassenen zo hard tegen elkaar horen schreeuwen dat ze er bang van worden. Eén op de vier is al getuige geweest van lichamelijk geweld tussen volwassenen.'

Het kinderrechtencommissariaat pleit nu voor één centraal meldpunt voor alle vormen van geweld. Omdat uit het onderzoek blijkt dat als kinderen fysiek geweld ervaren, de kans veel groter is dat ze ook het slachtoffer worden van andere vormen van geweld.

© Corelio

Overall

Geweld kan je nooit goedpraten, want dan blijft het zich herhalen

Als we het over kinderen en geweld hebben, denken we nogal snel aan zware mishandeling binnen het gezin, de hopeloze tragiek van zwaar beschadigde kinderen die later als volwassenen dezelfde geweldscyclus herhalen. Het blijft wraakroepend dat we die kinderen zeer vaak in de steek laten, maar tegelijk lijkt het een probleem dat we kunnen plaatsen en dat zich aan de marge van de samenleving lijkt op te houden. Erg, maar niet noodzakelijk ons probleem.

Het recentste rapport van het Kinderrechtencommissariaat schetst echter een veel breder beeld van jongeren en geweld en brengt het probleem zo veel dichterbij. Geweld maakt volgens de cijfers immers deel uit van het leven van veel meer jongeren dan we op basis van de extreemste gevallen zouden denken. En geweld is overall. Thuis, in de jeugdbeweging, maar zeker ook op school. En dat is een verontrustende gedachte.

Driekwart van de jongeren wordt wel eens met geweld geconfronteerd. Dat is heel veel en het botst met ons beeld van een kindertijd als een onbezorgde periode zonder angst. En geweld tekent jongeren. Vernederingen, pesterijen, verbaal, psychisch en fysiek geweld, seksueel grensoverschrijdend gedrag... te veel jongeren hebben het al aan de lijve ondervonden.

Nu is het verleidelijk om een strikt onderscheid te maken tussen extreem geweld en de meer dagdagelijkse uitingen van geweld, die we vaak wat vergoelijken omdat het te banaal lijkt om te dramatiseren. We zeggen dan al snel dat het gewoon bij het leven hoort, een onvermijdelijk deel van het proces van opgroeien. De romantiek van de vechtpartij die van jongens mannen zou maken. Uit de cijfers en de getuigenissen van de jongeren blijkt dat een gevaarlijke redenering. Geweld laat altijd littekens na.

Dit onderzoek moet ons doen nadenken over de cultuur waarin we kinderen groot willen zien worden. Geweld kan nooit deel uitmaken van de normale omgangsvormen. Geweld moet altijd veroordeeld worden, anders stopt het niet. Dat geldt in de relaties van jongeren met ouders en leerkrachten, waar geweld en gezag nooit verward mogen worden. En dat geldt voor hun omgang met elkaar, waar spel en geweld nooit synoniemen kunnen zijn.

Eén op drie jongeren geeft aan op school 'regelmatig geschopt te worden'. Een dergelijk cijfer moet rillingen over de rug doen lopen. En moet ons doen beseffen dat we zoiets echt niet kunnen tolereren.

Chef politiek

© Corelio

Cijfers verbazen kinderpsychiater Adriaenssens niet

Voor kinderpsychiater Peter Adriaenssens bevestigt het onderzoek wat we al wisten: 'We leven niet in een geweldloze maatschappij en heel wat jongeren maken heel wat mee.'

Toch is ook Adriaenssens verrast door de hoge cijfers over geweld op school. 'Anderzijds: fysiek geweld neemt door de jaren heen af en kinderen en jongeren weten nu dat ze niet geslagen mogen worden. Er is een zekere vooruitgang, al zie je wel meer verbaal en emotioneel geweld', aldus Adriaenssens.

Hij plaatst ook een kanttekening bij de cijfers over fysiek geweld. 'Jongeren zijn zwart-wit. Ze zullen veel makkelijker hun leraar brandmerken als mishandelaar dan hun vader. Plus, jongeren moeten vaak nog leren wat humor is. Pestgedrag is vaak: foute grappen maken ten koste van anderen. Jongeren doen dat na feuilletons als Jackass en muziekclips. Het is aan ons om hen tot de orde te roepen wanneer ze daar te ver in gaan.'

Ook ouders moeten lessen trekken uit dit onderzoek, vindt Adriaenssens. 'Als je kind thuiskomt en vertelt dat het gepest wordt, veeg dat dan niet te snel onder tafel. Oordeel niet direct dat er wel niks mis zal zijn. Luister en help.'

Voor Adriaenssens is dit onderzoek vooral een oproep tot de hele samenleving. 'Het loopt overal fout. Klassen zijn veel te groot zodat leraars niet iedereen goed kunnen begeleiden, er is armoede en achterstelling, er zijn vechtscheidingen die jongeren met huiselijk geweld confronteren, er is stress op het werk, waardoor we zelf ruwer worden. Ook daar stellen wij onze kinderen aan bloot. Geen wonder dat het af en toe eens fout loopt. Welk voorbeeld geven wij hen?'

Adriaenssens wijst daarbij ook op het hoge aantal jongeren dat al grensoverschrijdend seksueel gedrag meemaakte door leeftijdsgenoten. 'Eén op de drie: dat zijn serieuze cijfers', zegt hij. 'Die ook weer te maken hebben met onze samenleving. Wij tonen hen internetporno, wij geven hen gadgets zoals webcams, cameraphones, waarmee ze dan foto's van zichzelf maken en rondsturen. Wij moeten vermijden dat dit kan.'

Positief vindt Adriaenssens wel dat jongeren zelf uitdrukkelijk vragen om meer gezag. 'Ze willen dat iemand hen vertelt wat goed is en wat fout. En dan nog het liefst van hun ouders. En dan nog het liefst zonder geweld.'

© Corelio

VTM Het Nieuws:

Zie <http://vtm.be/nieuws/belga/74193-jongeren-in-contact-met-geweld>

VRT De Redactie

http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/110923_kinderrechten